

Schaakonderwijs in Schaakdorp Ströbeck op de tocht

Bert Kisjes

Het schaaakonderwijs in Schachdorf Ströbeck staat op de tocht. De wet die aangeeft dat een Middelbare School (Sekundarschule 10 - 16 jarigen) 240 leerlingen moet hebben, dreigt nu met harde hand te worden uitgevoerd. De school heeft momenteel 180 leerlingen. Daarmee zou het verplichte schaaakonderwijs uit het dorp verdwijnen. Het gemeentebestuur van Ströbeck beschouwt het schaaakonderwijs als het hart van de levende schaaaktraditie van het dorp en als het meest vitale onderdeel van de dorpsidentiteit. Door dat schaaakonderwijs heeft het dorp zijn plaats in de wereld verworven...

De schaaaktraditie van Schachdorf Ströbeck gaat 1000 jaar terug. Een prominente bewoner van de gevangenis zou, om de tijd door te komen, zijn bewakers hebben leren schaken. Zo wil het verhaal. Zeker is dat het schaken al in de middeleeuwen een bijzondere plaats innam.

Al in 1688 is er sprake van een levende schaaakgroep. Deze schaaakgroep was in die tijd onderdeel van de carnaval. De groep heeft waarschijnlijk sinds die tijd ononderbroken gefunctioneerd. Nu wordt de Levende Schaaakgroep door de scholieren gevormd die schaaakonderwijs krijgen. Deze groep treedt op in dorp en daarbuiten. Ook in het buitenland. In de afgelopen jaren heeft de groep opgetreden in Nederland, Engeland en Italië. Dit jaar gaat de groep naar Griekenland.

Levende schaaakgroep

Schaaakonderwijs

In het begin van de 19e eeuw, toen er overal in Europa en ook in Ströbeck scholen werden gebouwd, kreeg schaken een plaats op de school. Schriftelijk is overgeleverd dat de beste leerlingen een schaaakbord kregen. Vastgelegd is dat de school in 1823 aan de gemeenteraad geld voor schaaakborden en stukken vroeg als prijzen voor de beste schakers op de school. Sindsdien is er elk jaar een toernooi op school en krijgt de beste leerling een schaaakbord. Dat betekent dat er sinds 1823 ongeveer 180 van die schaaakborden in omloop zijn gekomen. Een filmploeg heeft enkele jaren geleden de Ströbeckers gevraagd deze als eerste prijs gewonnen schaaakborden te voorschijn te halen en daarmee op de foto te gaan. Er kwamen uit alle hoeken en gaten meer dan honderd borden te voorschijn. De filmploeg heeft dat vastgelegd.

De schaaaktraditie is nooit onderbroken geweest. Ook niet in de tijd van het Nationaal Socialisme en in de periode dat Ströbeck onder de DDR viel. In de DDR-tijd paste het schaaakonderwijs niet in het onderwijsstelsel. Maar ondanks dat vond het schaaakonderwijs toch gewoon plaats. De Levende Schaaakgroep viel in de smaak. Die heeft in 1960 in Leipzig opgetreden tijdens de Schaaakolympiade.

Onzekerheid over voortbestaan

Het huidige probleem van de school vindt het district in de eerste plaats een financieel probleem. Een school voor 180 leerlingen beschouwt men als te duur. 240 leerlingen voor een sekundarschule is de norm. Daarmee kun je twee dubbele klassen maken voor zes jaargangen. De school is een streekschool. De school zou wel meer leerlingen uit de streek aan kunnen trekken. Die hoeven ook niet van ver te komen maar ze komen dan uit een ander district. En dat is weer een ander probleem. Ouders uit Derenburg dat slechts 4 km van Ströbeck verwijderd ligt willen hun kinderen wel naar Ströbeck sturen maar dat mag niet omdat het dorp in een ander district ligt.

Deze leerlingen naar de veel verder gelegen stad Wernigerode. In 2008 wordt de situatie misschien anders omdat er een reorganisatie van districten op stapel staat. Maar dat telt nu niet.

Demonstratie voor het schaaakonderwijs op school (14.2.2003)

In de berekening van de kosten worden uiteraard alleen de directe kosten van de school gerekend. Geen andere. De betekenis van het schaaakonderwijs in de gemeenschap, de betekenis voor de identiteit van het dorp en de bekend-

heid die het dorp hierdoor krijgt worden niet meegeteld. Ook niet het feit dat met het schaken agressiviteit een onschuldige vorm krijgt, zoals vanuit Ströbeck wordt beklemtoond. En op dit punt heeft men de nodige ervaring opgedaan. Het andere argument dat grote scholen een hogere kwaliteit hebben is zeer omstreven maar wordt ook in dit verband nog wel geopperd. Een fenomeen dat niet alleen het onderwijs aangaat maar alle facetten van het dorp betreft wordt mogelijk door een regel van de sector onderwijs onderuit gehaald.

Protest

Het Schaakdorp is in protest gegaan. Niet alleen de school en het gemeentebestuur, ook de ouders van de school zijn in beweging gekomen. De schaaakclub, de Duitse Schaaakbond. En ook schakers die in januari tijdens het Corustoernooi in Wijk aan Zee waren hebben een petitie ondertekend. We zien o.m. handtekeningen van internationaal bekende schakers als Vlastimil Hort en Shirov. Het gaat er om spannen of de school er in het komende schooljaar nog zal zijn.

De oorlog om het water is niet ver meer

Deze waarschuwing komt van Spyros Bogdanos, burgemeester van Paxos en we hebben haar gelezen in de nieuwsbrief van Paxos waarmee het eiland zijn jaar als Cultural Village of Europe inleidt.

“Paxos is uit de zee voortgekomen en ligt in de armen van de zee. Wat is een element dat rijkdom betekent voor wie er veel van heeft maar het betekent armoede en veroordeeld tot vindingrijkheid voor diegenen die er te weinig van hebben. De bewoners van Paxos hebben ervaring opgedaan met een tekort aan water en zij daar eeuwen lang perfect mee weten om te gaan, zo goed dat hun reinheid en de 95% groene bedekking van het eiland typerend en spreekwoordelijk zijn geworden in een mate dat zij tot een voorbeeld zijn geworden voor

iedereen op deze planeet omdat de oorlog om het water niet ver meer is.

Het element water betekent leven voor Paxos. Dit element heeft de ene na de andere generatie lang beziggehouden, het opende de wegen van de communicatie, het werd een culturele brug, het bracht geld in moeilijke jaren en verschillende keren heeft het mensenlevens gekost.”

Dit is een hele duidelijke motivatie waarom Paxos dit jaar aan het water heeft willen wijden. De burgemeestersconferentie van 16 – 19 april, de bezoeken van de dorpen en het jeugdzomerkamp zijn allemaal aan dit thema gewijd.

Gebrek aan water op Paxos

Cultural Village in de media

Jan Budding

Op zaterdag 31 januari 2004 hebben leden van de kerngroep van CVE met journalisten, een schrijver en een wetenschapper gesproken over de publiciteit. Meer in het bijzonder over de presentatie in de media. De conclusie was, dat CVE zich er meer op moet toelagen haar berichten te koppelen aan gebeurtenissen, die nieuwswaarde hebben voor de redacties. Het gaat daarbij in de eerste plaats om de feiten,

orde komen. Bovendien is de binding met de actualiteit zwak of zelfs afwezig. Wat verder de duidelijkheid in de weg staat, is het woord: ‘cultuur’. Redacteurs en mediagebruikers zijn snel geneigd cultuur gelijk te stellen met hoogstaande kunst. Terwijl CVE daar iets anders mee bedoelt.

Men gaf CVE in overweging om vooral aansluiting te zoeken bij kleine gemeenschappen in eigen land. Om aan de hand van de opgedane

Europese Unie, zoals de Europese Commissie of het Europees Parlement. De daarvoor noodzakelijke ‘lobby’ zal een te zwaar beslag leggen op de mogelijkheden en capaciteiten binnen de CVE organisatie. Het is verstandiger dat CVE zich richt op zaken, waarvan op wat kortere termijn resultaat te verwachten valt. Resultaten zijn zeer belangrijk. Omdat CVE aan de hand daarvan kan wijzen op het wezenlijke belang van kleine woongemeenschappen. Bijvoorbeeld voor het sociale, het artistieke en het democratische gehalte van de Westerse samenleving op de drempel van de 21ste eeuw. Het zijn de aanwijsbare resultaten, die de publiciteit moeten dragen.

Bij meer dan een gelegenheid drongen aanwezigen er bij CVE op aan de sterke punten tot speerpunten van de externe presentatie te maken. Met name dacht men daarbij aan het oefenproject in plaatse-

lijke democratie: Proef lokaal de toekomst. Ook de Nacht van Europa op 12 en 13 juni 2004 en ontwikkelingen inzake het Europees Handvest van de Dorpen kunnen aanleiding tot publiciteit geven.

Als de koningin komt zijn de media er ook. In 1999 bezocht de koningin het Culturele dorp Wijk aan Zee ter gelegenheid van de opening van beeldenpark de Zee van staal.

vervolgens om de aanleiding. De achtergrond en de onderliggende filosofie komen op de derde, onderscheidenlijk de vierde plaats.

Het werkt bepaald verwarrend om de filosofie op de voorgrond te stellen, omdat daarbij te veel zaken van een te grote verscheidenheid aan de

ervaring die kernen bewust te maken van de mogelijkheden en hun tot eigen initiatieven te inspireren. Een vaste presentatie, eventueel een folder en overzichtelijk materiaal op de website zouden daarbij goed kunnen helpen. Wel onderkennen de aanwezigen, dat de Europese dimensie de CVE organisatie een groter soortelijk gewicht verschaft. De aanwezigen verwachtten weinig effect van het zoeken van aansluiting of erkenning bij de organen van de

Porrua foto: Gijs Molenaar

‘Beste mensen van alle dorpen’

Ofcourse, I had a great time visiting your village. Eventually it was totally not what I expected, it was something even better. It was sometimes very hard for me, being alone and doing everything alone, but I had great support from the people who were taking care of me. Every country was unique and has its own beauty. For me the most important thing was to meet people, expand my knowledge and have fun. I learned very much this way, and I am very happy with that. I hope to see everyone again, in Holland or in any other country!

Gijs Molenaar

CULTURAL VILLAGE of EUROPE

Colofon:

Deze nieuwsbrief wordt uitgegeven door Cultural Village of Europe in Wijk aan Zee. Julianaweg 35, 1949 AN Wijk aan Zee
Website: www.cultural-village.com
E-mail: villages@cultural-village.com
Redactie: Jacky de Vries, Ab Winkel en Bert Kisjes
Layout: Peter Neijenhoff - www.nietweggooien.nl

Kort nieuws

Nieuwsbrief van Kreiz Breizh

In december heeft Cultural Village Kreiz Breizh uit Bretagne weer een nieuwsbrief uitgegeven. Daarin wordt de uitgifte van een paspoort aangekondigd. Dit paspoort is verkrijgbaar in Mellionec mellionec@villages-culturels.com. Het paspoort is bedoeld voor al die bewoners van de culturele dorpen die nog maar weinig gelegenheid gehad hebben om met de Culturele Dorpen kennis te maken.

Cultural Village Tommerup krijgt een eigen organisatie

Cultural Village in Tommerup heeft besloten om een niet-gouvernementele organisatie op te richten. Tot dusver was het een activiteit van het gemeentebestuur. Voor deze gelegenheid is een bijeenkomst gepland op 28 februari waarvoor men Bert Kisjes als spreker heeft uitgenodigd.

Ezels en Kwasten

Voor de derde keer zal Wijk aan Zee het schilderssymposium ‘Ezels en Kwasten’ organiseren. Een vijftig schilders worden tussen 6 en 16 mei in Wijk aan Zee verwacht. Het thema is deze keer ‘Schatten van de zee’. Liefhebbers kunnen zich melden bij de redactie van deze nieuwsbrief. Voor een beperkt aantal schilders die van buiten komen kan een adres en een maaltijd geregeld worden.

Corus Schaak Toernooi

De jaarlijkse ontmoeting van de twee schaakdorpen Ströbeck en Wijk aan Zee tijdens het Corusschaaktoernooi, is dit jaar door Ströbeck gewonnen. De einduitslag was 4,5 - 3,5 punten. De vierkamp tussen de twee schaakdorpen werd voor de vijfde maal gehouden.

Palkonya

Al heel lang verlangt ook Palkonya naar een vuil water systeem. Het was onmogelijk om er financiering voor te vinden en het is een kostbare aangelegenheid. Maar nu zijn zes dorpen gezamenlijk met de uitvoering begonnen. Palkonya heeft nu ook een website: www.palkonya.hu

Project voor scholen

Ferdinand Reindl uit het dorp Aurolsmünster (Oostenrijk) heeft een plan ontwikkeld voor contacten tussen 3 tot 5 scholen uit Culturele Dorpen. Het project is bedoeld voor leerlingen van 12 - 16 jaar. Voor dit project wordt geld gevraagd uit het Comenius Programma van de EU voor oonderwijs.

Aurolsmünster heeft het Charter van de dorpen ondertekend. Aklvorens het Charter te ondertekenen werd in Aurolsmünster de vraag of men dat zou doen per enquête aan de inwoners voorgelegd. Een grote meerderheid van het dorp vond het heel nuttig om het handvest te ondertekenen.

Vooroordeel over kleine scholen

Burgemeester De Jonge van Heerenveen heeft verklaard dat plattelandsscholen slechtere kwaliteit leveren dan grote scholen. Hij bepleit daarom dat kinderen op het platteland naar grotere streekscholen worden gestuurd. De burgemeester beroept zich daarbij op een onderzoek van B. van Ruijven voor de Fryske Akademy en de RU te Groningen naar scholen in Limburg en Friesland. De scholen zouden minder middelen ter beschikking hebben om kinderen met achterstand te helpen.

De onderzoeker Van Ruijven zelf heeft verklaard dat het geen verschil maakt voor de onderwijskwaliteit dat de Friese scholen relatief klein zijn. De conclusie van burgemeester De Jonge wordt door de onderzoeker zelf weersproken.

CULTURAL VILLAGE of EUROPE

Dr. Wolfgang Böhmer
Ministerpräsident
Domplatz 4
39104 Magdeburg
Germany

Wijk aan Zee, 16 Januar 2004

Zeer geeerde Heer Böhmer,

Sinds 1999 zijn wij in de Beweging van Cultural Village of Europe met Schaakdorp Ströbeck verbonden. Alle elf andere Culturele dorpen benijden Ströbeck vanwege zijn levendige schaaktraditie. Een zo duidelijke en levendige identiteit kan een kleine gemeenschap alleen maar wensen. Voor Ströbeck is het schaakonderwijs belangrijker dan voor Parijs de Eiffeltoren.

We hebben begrepen dat het verplichte schaakonderwijs verdwijnen moet vanwege een reorganisatie binnen het onderwijs. Op deze manier zou de levende schaaktraditie van het dorp in een monument van het verleden veranderen. Het schaakmuseum zou een overblijfsel van het verleden zijn.

Juist door de levende schaaktraditie heeft de jeugd van schaakdorp Ströbeck geweldige mogelijkheden om zich in Europa te oriënteren. Welk dorp kan zijn jeugd zo iets bieden? Sinds 1999 zagen we de Levende Schaakgroep in Noord Holland, Bretagne, Oost-Bohemen, Toscane en Suffolk. Een dorp dat een dergelijke schat overgeleverd heeft gekregen en zich van de waarde ook bewust is, heeft enorme kansen.

Dat een dergelijke schat wordt opgeofferd voor een reorganisatie kunnen we niet begrijpen. Wie een grote, goed functionerende Maatschappij nastreeft met goed onderwijs moet niet alleen letten op de consistentie van het geheel maar ook op de kwaliteit van de afzonderlijke delen. De maatschappij is een organisch gebouw. Als de afzonderlijke onderdelen niet leven maar dood zijn, stort het hele gebouw in elkaar. Dan is het leed niet te overzien dat zich openbaart in een overmaat aan criminaliteit, desinteresse, eigen gewin ten koste van anderen en asociaal gedrag. Dan kun je met regels niets meer bereiken.

Met nadruk willen we pleiten voor het schaakonderwijs. We zijn in staat, indien noodzakelijk, om onze argumenten in een seminar te onderbouwen. Het thema gaat ons zeer aan het hart.

We wensen U de noodzakelijke wijsheid om de juiste beslissing te vinden.

Met vriendelijke groet

drs. Bert Kisjes
President van de Culturele Dorpen van Europa